

РЕЦЕНЗИЯ

от

доц.д-р Албена Александрова Овчарова
Пловдивски университет „Паисий Хилендарски”
на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен
'доктор'

в област на висше образование 1.Педагогически науки;
професионално направление 1.2. Педагогика (Теория на възпитанието и дидактика – Дидактика);

Автор : Анна Иванова Радева - Миронова

Тема: Диагностициране на уменията за оценка и самооценка у четвъртокласници (дидактически аспект)

Научен ръководител: доц. д-р Коста Герджиков - Софийски университет „Св. Климент Охридски”

1. Общо описание на представените материали

По избор от научното жури съм определена за член на научното жури по процедурата за защита на дисертационен труд на тема „Диагностициране на уменията за оценка и самооценка у четвъртокласници (дидактически аспект)“ за придобиване на образователната и научна степен “доктор” в област на висше образование 1.Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Теория на възпитанието и дидактика – Дидактика). Автор на дисертационния труд е Анна Иванова Радева – Миронова - докторант в редовна форма на обучение във Факултет по начална и предучилищна педагогика - Софийски университет „Св. Климент Охридски”.

Представеният ми от докторант Анна Радева – Миронова комплект материали е на хартиен и електронен носител и е в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за приложението му. Той включва всички необходими документи.

Докторантът е приложил 6 публикации по темата на дисертационния труд.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Анна Радева – Миронова е родена на 25.02.1981г. Завършила е ОКС „Бакалавър” – специалност „Начална и предучилищна педагогика” през 2002 г. и ОКС „Магистър” - магистърска програма - „Социална педагогика и социално дело” /специализация „Педагогически съветник в училище”/ през 2003 г. През периода 2005 - 2008 година е докторант в редовна форма на обучение към катедра „Социална педагогика и социално дело “ във Факултет по начална и предучилищна педагогика - Софийски университет „Св. Климент Охридски”. Притежава документно доказани шест допълнителни квалификации. Участвала е в осем национални и международни научни проекта. Ползва английски език /ниво C1/ и руски език - писмено и говоримо. Компютърните й умения са над средно-

то за неспециалист ниво. Трудовият ѝ стаж включва работа като възпитател, специалист по извънучилищна дейност към район „Триадица“, обществен възпитател към МКБППМН и консултант на телефонна и чат линия към Детски център за помощ и подкрепа на деца в риск към район „Триадица“, педагогически съветник в Средно общообразователно училище /длъжност, която заема и в момента/. През периода 2008 – 2009 г. е била старши експерт в отдел „Социално включване“ към Министерство на труда и социалната политика, а в момента е външен експерт към ЦКОКО на МОМН за национално външно оценяване „Човекът и обществото“ – 4 клас.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Темата на дисертационното изследване е актуална, както в научен, така и в сравнителен и приложно – практически аспект, тъй като подобна формулировка не се открива сред темите на защитените през последните десет години дисертации, а проблемът за диагностициране на уменията на учениците за оценка и самооценка в дидактически аспект в рамките на българската педагогическа теория и практика все още не е достатъчно добре анализиран.

4. Познаване на проблема

Докторантът се стреми към обосноваване в постигнато на целта и решаването на задачите на дисертационното изследване, което е явно заложено в показаното съдържание. Използвана е базисна теоретична информация за измеренията и възможностите на доцимологията в международен и национален план, анализирана е системата за оценяване и процесът на формиране и развитие на оценъчните умения у ученици от четвърти клас на началния етап на СОУ, осъществено е оценъчно – диагностично емпирично изследване, от което са формулирани изводи и препоръки за практиката на обучение.

5. Методика на изследването

Методиката на изследване е адекватна на заявената проблематика и включва методи за теоретично изследване, за събиране на емпирични данни, за обработка на данните, за анализ на получените резултати, тяхното тълкуване и обобщаване. Оформеният дизайн на изследването предполага обективното постигане на предвидената цел и решаването на формулираните от нея задачи, както и обосноваване на заключение по хипотезите.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд е с обем 235 страници основен текст и 40 страници приложения. Приложенията са 6 на брой (диагностични инструменти от емпиричното изследване) и демонстрират усилията на докторанта да подкрепи с доказателства получените резултати. Информационните ресурси са общо 167 бр. От тях 117 са на кирилица и 50 – на латиница.

Използвана е традиционната за подобен вид разработки структура – увод, три глави, заключение, информационни ресурси, приложения. Налице е балансирано съотношение между теоретичните и емпиричните части. Освен аргументация за избора на темата, **уводът** включва обект, предмет, цел, задачи, хипотези на дисертационното изследване, които са коректно формулирани. Изброени са използваните методи на теоретичното и емпиричното изследване, както и кратко описание на отделните глави.

В съдържателен план **първа глава** изпълва теоретичния анализ по дисертационното изследване. Очертани са основните характеристики на оценяването и самооценяването и взаимовръзките между тях, както в национален, така и в международен план. Анализирани са по – важните законови уредби и е направен ретроспективен преглед на проблема за оценяването. Изведени са актуалните проблеми на системата за оценяване, методите за диагностика на учебните постижения, връзката на оценъчните умения с други когнитивни категории. Положително впечатление прави доброто познаване от докторанта на основни теоретични постановки по проблематиката и описанието на добри практики при използването на подходящи методи на преподаване и оценяване, които са умело използвани в разработения обучителен модел на емпиричното изследване. Налице е обвързаност на анализа с формулираните цел и задачи на дисертационното изследване. Би било добре да присъстват и по – съвременни концепции за оценяването, тъй като основните използвани източници са преобладаващо от 90 – те години на 20 век. За логиката на изложението в тази глава (а и в останалите) спомага представянето на теоретичните схващания с категорично лично мнение на докторанта и формулирането на по – съществени изводи към всеки от параграфите.

Втора глава – „Методология на изследването” проследява постановката на проблема и логично свързаните с това цел и задачи на емпиричното изследване. Описани са извадката и инструментариумът. Посочени са аргументи за избора на контингент от изследвани ученици от четвърти клас като завършващ етап на начална училищна степен. Така се очертава оценъчно – диагностичният характер на емпиричното изследване. Поради тези причини бих препоръчала заглавието да бъде „Дизайн на емпиричното изследване” и да бъдат разграничени методи на теоретичното изследване / в първа глава / и методи на емпиричното изследване / във втора глава /. Инструментариумът на изследването за оценяване и самооценяване е подходящо подбран като се цели многопосочност на получените резултати. По мое мнение последователното попълване и на двата инструмента от учениците е доста натоварващо за тях и би било добре това да се направи в различни дни. Също така, сравняването на собствения почерк на учениците с 40 други почерка, е изключително трудна задача, даже и за възрастни. Обучителният модел е компетентно и аргументирано изработен и описан и може да се използва и в бъдещи научни емпирични изследвания.

В **трета глава** е представен анализът на резултатите. Оставянето на задачи с относително добри психометрични характеристики след първоначалната апробация на тестовете повишава качеството на използвания инструментари-

ум. Приложени са подходящо математико – статистически методи и процедури за обработка на данните. Общото впечатление от анализа е, че акцентът е преобладаващо върху качествата на проучвания, диагностичния и обучителния инструментариум, а в по – малка и не достатъчно ясно диференцирана степен – върху резултатите на учениците, въпреки че при задълбочен прочит и в автореферата, тези резултати са налични и значими за практиката на обучение.

Формулираните в края на трета глава и в **заключението** изводи и препоръки са компетентно, ясно и категорично формулирани и имат силен практико – приложен характер. Разделянето им на такива с теоретична и на такива с практическа значимост би допринесло още повече за тяхната полезност и използваемост.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Приносите на разработката са представени от докторанта в автореферата. Базирайки се на тях и на цялостното си впечатление от дисертационния труд на Анна Радева - Миронова, бих могла да формулирам следните по – съществени измерения на значимостта му / извън посочените от докторанта / :

- изследователската тема не е често срещана в докторантски изследвания от направление педагогика;
- аналитичният подход и използваният език и средства съдействат за постигане на целите на дисертацията;
- чрез осъщественото изследване са изяснени редица проблеми, свързани с приложимостта на оценяването и самооценяването на учениците в условията на съвременното разбиране за образователния процес;
- представен е набор от инструменти, които са приложими според спецификата на учебните предмети, целите на обучение и контингента ученици;
- проучено е мнението и потърсено съдействието и на експерти относно приложимостта на обучителния модел;
- обработката и анализът на данните са осъществени с желание за коректност и обективност;
- изводите и препоръките са добре формулирани и предполагат възможности за използване и в други научни изследвания;
- присъства елемент на новост, изразяващ се в личния принос на докторанта за решаването на проблемите в обособената тема;

Всичко посочено по – горе ми дава основание да изтъкна, че изследването има приноси, които могат да намерят конкретизирана изява в съвременната теория и практика на българското образование.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Публикациите по темата на дисертационния труд са 6. В съдържателен план те представят по – задълбочен и разширен анализ на конкретни параграфи от структурата на дисертацията и кореспондират изцяло със заявената в дисертационния труд проблематика.

9. Лично участие на докторанта(ката)

Приемам, че текстът, получените резултати и очертаните приноси в дисертационния труд на Анна Радева – Миронова са нейно лично дело .

10. Автореферат

Авторефератът е в обем от 38 страници. Изложението не следва изцяло логиката на дисертационния труд, но съдържа същностните моменти от теоретичното и от емпиричното изследване и представя изводите и препоръките за практиката, което според мен улеснява използването на разработката. Считаю, че авторефератът е адекватен на труда и обективно отразява основните резултати, постигнати в дисертацията.

11. Критични забележки и препоръки

Повечето препоръки са намерили място в коментара ми върху съдържанието на дисертационния труд. Освен тях, бих отбелязала и следното:

1. Съдържателният анализ на резултатите на учениците да бъде отделно представен от анализа на качествата на инструментариума, с което да се подобри структурата на емпиричното изследване.
2. Посоченият като контент – анализ на нормативните документи на стр. 75 да бъде формулиран само като анализ, тъй като не изпълва смисъла на посочения метод.

Посочените препоръки не омаловажават ценността на разработката, а по – скоро целят подпомагането на докторанта в бъдещите му научни изяви.

12. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

1. Изготвените и апробирани в практиката диагностични инструменти да се популяризират и да се приложат и за други училищни степени.
2. Предлагам някои от практическите изводи да се разширят и да се издадат от докторанта като студия.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд показва, че докторантката Анна Радева - Миронова притежава необходимите познания по темата на дисертацията. Смятам, че кандидатът отговаря на условията и реда за присъждане на образователната и научна степен "доктор" по Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за неговото приложение.

След изтъкването на тези и горните аргументи, както и цялостната положителна оценка за извършеното дисертационно изследване, предлагам на научното жури да гласува положително и да присъди образователната и научна степен "доктор" на Анна Радева - Миронова, за което давам и своя утвърдителен вот.

15. 11. 2013 г.

Рецензент:

/доц.д-р Албена Александрова Овчарова/